Sermaye Şirketlerinde Mali Durumun İyileştirilmesi Yolu Olarak Yeniden Yapılandırma

Adnan Deynekli (Supreme Court, Turkey)

Restructuring as a Way to Improve the Financial Situation in Capital Stock Companies

Abstract

Because of unexpected changes in economic situations, capital stock companies that can carry their economic entities may be faced with danger to stop their activity because of they cannot afford to pay promptly paid debts. This danger threatens the workers who are faced with the situation of being unable to receive their money as much as debtors. This threat effects legal and national economy. In the situations like this, providing them to continue their economic lives with restructuring the capital stock companies that have an opportunity to continue their economic entity, is to the advantage of everybody.

Restructuring of capital stock companies and cooperatives with compromise way, is an institution that is accepted in Turkish law, in 2003. This institution based on the thought of providing to continue their activities in the situation of saving this company is possible, instead of deciding bankruptcy of company that is improved in last years in the world and is in financial straits.

Capital stock company or cooperative that is in financial straits compose with majority of creditors who have an amount of credits that are said in law, about restructuring debts. System works under the surveillance of court and acceptance or refuse require interference of judicial body. Under this heading, process of delaying bankruptcy, conditions and the way of practising will be explained.

JEL Code: K22

1 Giriş

Sermaye şirketleri sermaye birikimi sağlayarak ülkenin ekonomik hayatına faydalı katkıları bulunan kuruluşlardır. Sermaye şirketlerinde mali durumun bozulması sadece yöneticileri, pay sahiplerini ve işçileri değil, şirketlerle ilişki halinde bulunan diğer gerçek ve tüzel kişileri ve hatta Sosyal Güvenlik Kurumu ve Vergi İdaresini de etkilemektedir.

Mali durumu bozulan sermaye şirketlerinin iflasına karar verilmesi halinde bu durumdan şirketin işçileri, alacaklıları, şirket ortakları ve ülke ekonomisi olumsuz etkilenmektedir. Sermaye şirketlerinin ekonomi içinde yaşamaya devam etmesi, şirket ortaklarının, alacaklıların ve çalışanların olumsuz yönde etkilenmemesi için mali durumunu iyileştirebilecek sermaye şirketlerinin iflas etmekten kurtulması amacıyla bazı düzenlemeler yapılmıştır. Mali durumu bozulan sermaye şirketlerinin, artması sonucunda bunları kurtarmak amacıyla Türkiye’de yapılan düzenlemeler ana hatlarıyla şunlardır:

3332 sayılı uygulama da Şirket Kurtarma Kanunu olarak bulunan bu Kanun 31.03.1987 tarihli 19417 sayılı Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe girmiş, daha sonra yürürlükten kaldırılmıştır.

4743 sayılı uygulamada İstanbul Yaklaşımı olarak ifade edilen "Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 31.1.2002 tarih ve 24857 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 2.maddesi uyarınca BDDK tarafından 11.05.2002 tarihinde yönetmelik çıkarılmış ve Bankalar Birliği de çerçeve anlaşmasının BDDK’nun onayından itibaren üç yıl süreyle geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Tacir olsun olmasın adi konkordato tüm borçlular için yaşama şansı veren bir cebri icra kurumudur. Konkordatonun bir tasfiye usulü mü yoksa bir iyileştirme usulü mü olduğu konusundaki tartışmalar bir yana konkordatonun tasdiki sonucunda borçlu sermaye şirketi alacaklılarla anlaşarak borçlarını ödemekte ve ekonomik hayat içinde varlığını devam ettirmektedir. Bu nedenle adi konkordatoyu iyileştirme yöntemi olarak kabul edebiliriz.

İİK nun 326.maddesinde düzenlenen fevkalade hallerde mühlet ve tatil kurumu vardır. Ekonomik kriz hallerinde Bakanlar Kurulu kararıyla uygulanabilecek bu durum siyasi iktidarın başarısızlığını kabul anlamına geleceğinden uygulama alanı bulunmamaktadır.

İflasın ertelenmesi ve sermayesi şirketleri ve Kooperatifleri yeniden yapılandırılması da iyileştirme kurumlarıdır.

Bu çalışmada sermaye şirketlerinin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasının şartları, usulü ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

2 Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma Talep Etmenin Şartları

Yeniden yapılandırma, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin başvurabileceği bir yoldur. Bu kurum 21.1.2004 tarihinde 5092 sayılı Kanunla İİK'nun 309/m-309/ü maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bir sermaye şirketinin yeniden yapılandırma talep edebilmesi için;

- i. Muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olması,
- ii. Mevcut ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmemesi
- iii. Bu hallerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalmasının kuvvetle muhtemel bulunması gerekir.

Yeniden yapılandırma talep edilebilmesi için üç halden birinin varlığı gerekir.

- i. Ödeme güçlüğü veya aciz hali, borçlunun muaccel borçlarını ödeyebilmek için gerekli ödeme araçlarından geçici olmayan yoksulluk hali olarak tanımlanabilir.
- ii. Borca batıklık, mevcut ve alacaklarına borçları karşılamaya yetmemesi hali olarak tanımlanabilir.
- iii. Aciz hali veya borca batıklığa düşme tehlikesinin kuvvetle muhtemel olması da yeniden yapılandırmaya başvurmak için bir neden olarak kabul edilmiştir.

Şartların mevcut olup olmadığı konusunda tam ispat değil yaklaşık ispat aranmaktadır. Gerçeğe yakınlık ispatı ile yetinilmelidir.

3 Başvuru Usulü

Sermaye şirketi önceden görüşülmüş ve projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş olan yeniden yapılandırma projesi ile birlikte muamele merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma için başvurulabilir.

Projenin birden fazla alacaklı sınıfı içermesi halinde, her alacaklı sınıfının kendi içinde projeyi gerekli çoğunluk ile kabul etmiş olması gerekir.

Mahkeme başvuru üzerine başvurudan itibaren 30 günlük süre içinde bir duruşma günü belirler ve talebi ilan eder. Mahkemece ayrıca borçlu veya alacaklılardan birinin talebi üzerine nihai karar verilmeye kadar geçecek dönem için sermaye şirketinin mal varlığını korumaya yönelik gerekli tedbirleri alır.

Mahkeme nihai karar verilmeye kadar geçen dönemde sermaye şirketinin faaliyetlerinin sevk ve idaresini üstlenecek veya bunları denetleyecek bir veya birkaç ara dönem denetçisi atayabilir. Alacaklılar ve borçlular ara denetçiyi seçemezlerse mahkeme resen ara denetçi atayabilir.

4 Yeniden Yapılandırma Talebinin Kabulü İçin Gerekli Şartlar

Mahkeme yeniden yapılandırma başvurusunun tasdikine karar verebilmesi için şu şartlar bulunmalıdır.

- i. Borçlular yeniden yapılandırmaya iyiniyetle başvurmuş olmalıdır.
- ii. Yeniden yapılandırma projesi önceden müzakere edilmiş olmalıdır.
- iii. Projeden etkilenen alacaklıların çoğunluğu tarafından kabul edilmiş olmalıdır.
- iv. Projeye eklenmesi gereken belgeler ve proje kanun ve yönetmeliğe göre hazırlanmış bulunmalıdır.
- v. Projeyi reddetmiş olan her alacaklının projeye eline geçecek miktarın en az iflas tasfiyesi sonunda eline geçecek miktara eşit olduğu ispat edilmelidir.

5 Taleple İlgili Verilebilecek Kararlar

Mahkemece yeniden yapılandırma talebinin kabulü için gerekli şartların varlığının tespiti halinde yeniden yapılandırma talebinin tasdikine aksi halde reddine karar verilir. Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma talebinin tasdikine karar verilmesi halinde mahkeme projenin yerine getirilmesini denetleyecek bir veya birkaç proje denetçisi tayin edebilir. Kararlara karşı temyiz süresi 10 gündür. Karar düzeltme yolu kapalıdır.

Talebin reddine karar verilmesi halinde mahkemece daha öne tedbirler kalkar ve durmuş olan dava ve takiplere devam edilir.

Yeniden yapılandırmanın kısmen veya tamamen feshi istenebilir. Tamamen feshi halinde projeden etkilenen alacaklar sermaye şirketinin iflasını isteyebilirler. Projeden doğan yükümlülüklerin ihlali halinde de sermaye şirketinin iflası istenebilir.

Tasdik talebinin reddi borçlunun iflası için bir neden oluşturmaz. Zira İİK'nun 301.maddesindeki gibi düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak borca batıklık nedeniyle dayanarak yeniden yapılandırma koşullarının bulunmadığı tespit edilirse borca batık durumdaki sermaye şirketinin iflasına İİK'nun 179.maddesi uyarınca karar verilebilir.

İflasın ertelenmesi ile uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma arasındaki ilişki de üzerinde durulması gereken bir konudur. İflas erteleme süresi içinde yeniden yapılandırma talep edilmesine engel yoktur. Ayrıca iyileştirme tedbiri olarak da yeniden yapılandırma talep edilebilir.

Erteleme süresi içinde yeniden yapılandırma projesinin tasdiki ertelemeyi kaldıran bir neden olarak kabul edilemez. Zira yeniden yapılandırma ile bozulan bir ödeme planı sunmaktadır. Ödeme planının kabul edilerek projenin tasdiki sermaye şirketinin borca batıklıktan kurtulduğu, iyileşmenin sağlandığı anlamına gelmez.

Konkordato ile yeniden yapılandırma ilişkisine değinmekte yarar var. Bu iki kurumun yan yana veya ardi ardına kullanılıp kullanılamayacağı konuları tartışmalıdır.

6 Sonuç

Mali güçlük içinde bulunan sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırma prosedürü uygulanarak kurtarılması özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan bir yöntemdir. Türk Hukukuna 21.01.2004 tarihinde 5092 sayılı Kanunla giren bu kurum ABD'nin federal hukukunu oluşturan İflas Kanununun 11.Bölümünde (Chapter, 11) ki düzenlemeden esinlenerek Türk İcra ve İflas Kanununa alınmıştır.

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırmanın amacı sermaye şirketinin mali durumunu yeniden yapılandırarak çalışmaya devam etmesini sağlamak ve böylece işçilerini, alacaklıların ve şirket ortaklarının olumsuz yönden etkilerini önlemektir. Bu kurumun uygulanmasıyla işçiler işlerini kaybetmemekte, alacaklılar iflasa nazaran daha fazla alacaklarına kavuşmaktadırlar.

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma prosedürü karmaşık ve masraflıdır. Sermaye şirketlerinin tercih ettiği bir yol değildir. Türkiye'de kurumun yürürlüğe girdiği 21.01.2004 tarihinden bu yana birkaç kez uygulama alanı bulmuştur. Sermaye şirketleri genellikle iflasın ertelenmesi talebinde bulunmaktadır.

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumunun işlevsel hale getirilerek uygulamasının yaygınlaştırılması ekonomik hayatı olumlu yönde etkileyecektir.

Kaynaklar

- Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özhan, Özkes, 2009. İcra ve İflas Hukuku, Ankara.
- Güngör, 2007. ABD Hukukunda Yeniden Örgütlenme Talebinin Kabulünün Sözleşmelere Etkisi, İstanbul.
- Kılıçoğlu, 2007. İflasın Ertelenmesinin Konkordato ve Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma Kurumlarıyla Karşılaştırılması, İstanbul.
- Oy, 2009. Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma, İstanbul.
- Taşpınar Ayvaz, 2006. İcra ve İflas Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara.
- Erten, 2006. Mali Durumu Bozulan Sermaye Şirketlerinin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması, Ankara.
- Ulusoy, 2007. Ticaret Hukuku Açısından Uzlaşma Yolu İle Borçların Yeniden Yapılandırılması, İstanbul.